

ЩОРІЧНИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС
«Кращий державний службовець»

Творча робота учасника третього туру
щорічного Всеукраїнського конкурсу
«Кращий державний службовець»
на тему:

Реформа системи національної безпеки і оборони

Антимійчук Мар'яна Юріївна

Чернівецька обласна державна адміністрація

*Головний спеціаліст відділу з питань промисловості
управління з питань промислової, регуляторної політики
та розвитку підприємництва
Департаменту економічного розвитку
обласної державної адміністрації*

Зміст

Вступ.....	ст. 3
Розділ 1: Реформування Збройних сил України: прийняття документів оборонного планування, як основи здійснення реформи.....	ст. 4
1.1. Стратегія національної безпеки України.....	ст. 4
1.2. Воєнна доктрина України.....	ст. 5
1.3. Концепція розвитку сектору безпеки України.....	ст. 5
1.4. Стратегічний оборонний бюлетень.....	ст. 6
Розділ 2: Визначення основних напрямків системного реформування: цілі, плани та очікувані результати.....	ст. 6
1.1. Керівництво силами оборони.....	ст. 6
1.2. Планування та управління ресурсами.....	ст. 7
1.3. Набуття оперативних спроможностей.....	ст. 8
1.4. Логістичне забезпечення.....	ст. 9
1.5. Професіоналізація та кадровий резерв.....	ст. 9
Розділ 3: Підтримка міжнародних партнерів у здійсненні реформи системи національної безпеки і оборони.....	ст. 10
Розділ 4: Участь громадськості у проведенні реформи.....	ст. 11
Висновки.....	ст. 13
Список використаних джерел та літератури.....	ст. 14
Додаток 1.....	ст. 15
Додаток 2.....	ст. 16

Вступ

Зміна політичного курсу України та її зближення з Європейським Союзом викликали з боку Російської Федерації агресію, до якої сектор безпеки і оборони України не був готовий. З 1991 року, тобто з часу проголошення незалежності, в Україні систематично знищувалася армія та військово-оборонний потенціал, що в результаті призвело до трагічних наслідків та непоправних людських жертв. З 2014 року в Україні триває війна, яка з часом, все більше набуває ознак «гібридної», розпочата Російською Федерацією з анексії Криму та інтервенції російських військ у східні області нашої країни.

В умовах постійної військової агресії, загрози національній безпеці та цілісності території, реформа системи національної безпеки та оборони є вкрай важливою для збереження та розбудови української держави як незалежної та самостійної.

Проведення реформи вимагає здійснення чіткої та послідовної політики з максимально ефективного використання власних обмежених людських, фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів, неухильне просування у напрямі європейської і євроатлантичної інтеграції, а також всебічний розвиток взаємодії зі стратегічними союзниками, у тому числі у сфері налагодження військово-технічного співробітництва, що дасть змогу захистити інтереси України та налагодити тісну співпрацю із закордонними партнерами.

Саме тому, **актуальність теми** обумовлюється тим, що проведення реформи національної безпеки і оборони України, її ефективність та реалізація здійснюється в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, що надзвичайно ускладнює весь процес реформування.

Мета – проаналізувати основні складові здійснення реформи та визначити роль громадянського суспільства й міжнародних партнерів у її реалізації.

Завдання:

- розглянути нормативно-правові документи оборонного планування;
- визначити стратегічні напрямки та відповідно оперативні цілі реформування національної безпеки і оборони України;
- проаналізувати участь міжнародних організацій у процесі реформування оборонного потенціалу України;
- висвітлити роль громадянського суспільства у розвитку та діяльності оборонного сектору країни.

Розділ 1: Реформування Збройних Сил України: прийняття документів оборонного планування, як основи здійснення реформи.

Зважаючи на ведення активних бойових дій у 2015 році зусилля Міністерства оборони України по реформуванню були зосереджені в основному на ключових пріоритетах. Сьогодні ж реформування перейшло на системний рівень. Змінам підлягають практично всі аспекти діяльності збройних сил: структура командування, матеріальне забезпечення, озброєння, забезпечення житлом, військова медицина, автоматизація та багато іншого.

Головним завданням є перехід до 2020 року всіх ключових функцій сил оборони до стандартів НАТО, що означає якісну трансформацію діяльності Збройних сил України. Сучасне бачення реформи викладене у наступних стратегічних документах оборонного планування.

1.1. Стратегія національної безпеки України.

Нова редакції Стратегії національної безпеки України була розроблена на виконання Указу Президента України від 24 вересня 2014 року №744 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності» і представлена Президентом України під час проголошення позачергового послання до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у сфері національної безпеки» у листопаді 2014 р.¹

Основною метою Стратегії є: мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО².

Досягнення визначеної мети потребує зміцнення Української держави шляхом забезпечення поступального соціально-політичного й соціально-економічного розвитку України; якісно нової державної політики, спрямованої на ефективний захист національних інтересів в економічній,

¹ Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». – К.: НІСД, 2014. – С. 26-27.

² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05 2015 № 287/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran14#n14>.

соціальній, гуманітарній та інших сферах, комплексне реформування системи гарантування національної безпеки та створення ефективного сектору безпеки й оборони України; нового зовнішньополітичного позиціонування України у світі в умовах нестабільності глобальної системи безпеки, що передбачає створення ефективного сектору безпеки і оборони і уможливило стабільний суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток України³.

1.2. Воєнна доктрина України.

Воєнна доктрина — це сукупність основоположних настанов і принципів щодо безпеки особи, народу і держави. Визначає державну політику України у сфері оборони.

Попередня редакція була прийнята в 2004 році. У зв'язку з окупацією Криму та початком збройного конфлікту в Україні в 2015 році документ було оновлено.

Правовою основою Воєнної доктрини є Конституція України, закони України, Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року №287, а також міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Нова редакція доктрини ґрунтується на визнанні Росії воєнним противником України, передбачає глибоке реформування сектору безпеки та враховує відмову від позаблокового статусу⁴.

1.3. Концепція розвитку сектору безпеки України.

Вперше в історії України затверджено Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України, яка визначає взаємопов'язані за єдиним задумом напрями і пріоритети розвитку сектору безпеки і оборони як цілісної системи. Документом визначені основні завдання (оборона України, захист її державного суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності; захист державного кордону України; захист конституційного ладу; попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства; забезпечення інформаційної та кібербезпеки; надання допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у запобіганні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного

³ Медвідь Ф.М., Чорна М.Ф. Безпекова політика України в умовах зовнішньої агресії: нормативно-правове забезпечення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_79_80/medvid bezpekova.pdf

⁴ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 24.09.2015 №555/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.

характеру, а також воєнного характеру, розвиток міжнародного співробітництва у цій сфері; участь у забезпеченні міжнародної стабільності та безпеки) і етапи реформування всіх суб'єктів сектору безпеки і оборони ⁵.

1.4. Стратегічний оборонний бюлетень.

Стратегічний оборонний бюлетень є дорожньою картою оборонної реформи. Створений на основі Воєнної доктрини та з урахуванням цілей партнерства України з НАТО.

Стратегічний оборонний бюлетень України розвиває і конкретизує положення Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України та Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України і є завершальним документом у циклі оборонного планування.

На основі бюлетеня визначається державна програма розвитку Збройних Сил України та інших складових сил оборони; державні цільові оборонні програми щодо створення нових зразків озброєння та військової техніки, будівництва військових об'єктів, розв'язання проблем в сфері оборони ⁶.

Розділ 2: Визначення основних напрямків системного реформування: цілі, плани та очікувані результати.

Очікуваним результатом всієї оборонної реформи є створення ефективних, мобільних, оснащених сучасним озброєнням, військовою і спеціальною технікою сил оборони зразку 2020 року. Такі сили будуть здатні гарантовано забезпечити оборону держави, адекватно і гнучко реагувати на воєнні загрози національній безпеці України, раціонально використовуючи при цьому наявний потенціал (спроможності) та ресурси держави.

Виходячи із завдань оборонної реформи, встановлено 28 оперативних цілей реформування, які поділені за 5 стратегічними напрямками:

1.1. Керівництво силами оборони.

Визначено стратегічну ціль: об'єднане керівництво силами оборони, що здійснюється відповідно до принципів і стандартів, прийнятих державами-членами НАТО.

⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14.03.2016 №92/2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.

⁶ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

Оперативні цілі:

- 1) демократичний цивільний контроль над силами оборони, що здійснюється за рахунок підвищення ефективності діяльності Міністерства оборони України та посилення зв'язків з Верховною Радою України і громадянським суспільством;
- 2) удосконалення системи управління силами оборони;
- 3) вдосконалення системи військового керівництва силами оборони шляхом розмежування питань формування та підготовки військ (сил) від їх застосування;
- 4) створення ефективної системи оперативного (бойового) управління, зв'язку, розвідки та спостереження (C4ISR);
- 5) вдосконалення системи кібербезпеки та захисту інформації;
- 6) підвищення ефективності існуючих антикорупційних органів та незалежних контролюючих інституцій з метою зменшення корупційних ризиків в діяльності сил оборони;
- 7) становлення та розбудова спроможностей сил оборони у сфері стратегічних комунікацій як частини загальнодержавної та міжвідомчої системи стратегічних комунікацій, спрямованих на підтримку формування та реалізації політики у сфері безпеки і оборони України, а також досягнення цілей оборони держави.

В результаті проведених заходів передбачається створення системи управління силами оборони на основі нового розподілу повноважень, функцій, завдань, обов'язків і відповідальності в сфері оборони, що відповідає принципам, прийнятим у державах-членах НАТО ⁷.

1.2. Планування та управління ресурсами.

Стратегічна ціль: ефективна політика, планування і управління ресурсами в секторі оборони з використанням сучасних євроатлантичних підходів.

Оперативні цілі:

- 1) впровадження процесу оборонного планування в сфері оборони у відповідності до євроатлантичних принципів та підходів;
- 2) створення інтегрованої системи управління ризиками як складової системи оборонного планування;
- 3) впровадження планування розвитку спроможностей сил оборони;
- 4) впровадження в бюджетну політику у сфері оборони євроатлантичних принципів та підходів щодо бюджетного планування;

⁷Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

- 5) створення інтегрованої системи закупівель в Міністерстві оборони України;
- 6) удосконалення механізму формування та виконання державного оборонного замовлення;
- 7) запровадження системи управління інфраструктурою та її розвитком;
- 8) позбавлення Міноборони невластивих йому функцій.

Очікуваний результат: процеси формування політики, планування та управління ресурсами узгоджені з євроатлантичними принципами та забезпечують створення адекватно тренованих, оснащених та забезпечених сил оборони, здатних ефективно виконувати завдання визначені стратегічними документами забезпечення національної безпеки України, здійснювати оборону України та брати участь в міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки шляхом розвитку необхідних спроможностей в рамках визначених ресурсів⁸.

1.3. Набуття оперативних спроможностей.

Стратегічна ціль: оперативні (бойові, спеціальні) спроможності сил оборони, необхідні для гарантованої відсічі збройній агресії, оборони держави, підтримання миру та міжнародної безпеки.

Оперативні цілі:

- 1) удосконалення доктринальних документів з підготовки та застосування ЗСУ та інших складових сил оборони, запровадження їх спільної підготовки та досягнення оперативної сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО і ЄС;
- 2) оптимізація організаційних структур і складу сил оборони, розподіл бойового складу ЗСУ мирного часу за строками готовності до виконання покладених завдань;
- 3) уніфікація основних зразків озброєння та спеціальної техніки, відновлення справності, модернізація та закупівля нових зразків для ЗСУ та інших складових сил оборони;
- 4) створення Сил спеціальних операцій як окремого роду військ за стандартами НАТО;
- 5) створення ефективної системи воєнної розвідки з урахуванням принципів і стандартів НАТО;
- 6) відродження військово-морського потенціалу держави;

⁸ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

?) реформування Військової служби правопорядку ЗСУ у Військову поліцію⁹.

1.4. Логістичне забезпечення.

Стратегічна ціль: об'єднана система логістики і система медичного забезпечення здатна підтримувати роботу всіх компонентів сил оборони.

Оперативні цілі:

- 1) удосконалення логістичного забезпечення сил оборони;
- 2) побудова системи медичного забезпечення для надання належної медичної підтримки всім завданням сил оборони.

Очікуваний результат: створення єдиної ефективної системи логістики сил оборони відповідно до керівних положень, стандартів та інструкцій НАТО з логістики та забезпечення управління логістичним забезпеченням сил оборони матеріально-технічними запасами, які утримуються у відповідності до норм, що забезпечують виконання завдань за призначенням у мирний час та військовий час (особливий період).

1.5. Професіоналізація та кадровий резерв.

Стратегічна ціль: професіоналізація сил оборони та створення необхідного військового резерву.

Оперативні цілі:

- 1) розвиток соціально-гуманітарного забезпечення персоналу;
- 2) удосконалення системи військової освіти та підготовки кадрів;
- 3) реформування системи мобілізації та створення військового резерву;
- 4) створення сучасної системи кадрового менеджменту.

Очікуваний результат:

- 1) сформовано необхідний кадровий потенціал Збройних Сил та інших складових сил оборони професійно підготовленими, з високими морально-діловими якостями військовослужбовцями, здатними якісно вирішувати складні військово-професійні завдання у мирний час та особливий період;
- 2) сили оборони укомплектовані підготовленим та мотивованим особовим складом;
- 3) створено, утримується та готовий до розгортання стратегічний резерв Збройних Сил України, здатний здійснювати наступальні (контрнаступальні) дії, посилювати угруповання військ (сил) на загрозливих

⁹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

напрямах, забезпечувати ротацію військ (сил), їх поповнення та заміну на випадок втрати боєздатності¹⁰.

Розділ 3: Підтримка міжнародних партнерів у здійсненні реформи системи національної безпеки і оборони.

Реформи в Збройних силах України отримують всебічну підтримку урядів багатьох країн і міжнародних організацій у всьому світі. Співпраця з іноземними партнерами охоплює низку напрямів: консультаційну підтримку, розвиток спільних програм підготовки українських військових, розробку законодавчих ініціатив, надання матеріально-технічної допомоги та багато іншого.

Зокрема, потрібно виділити співпрацю із НАТО. Пріоритетним завданням для України є досягнення повної сумісності сектору безпеки й оборони з відповідними структурами держав-членів НАТО. Досягнення цієї мети має забезпечити вступ України в Північноатлантичний альянс та отримання дієвих гарантій державного суверенітету та територіальної цілісності нашої держави.

З метою підтримки реформ в оборонному секторі, а також розробки сучасних програм військової підготовки для Збройних сил України був створений Багатонаціональний об'єднаний координаційний комітет з питань військового співробітництва та оборонного реформування (англ. – Multinational Joint Commission). Головне завдання Об'єднаного комітету – розробка та впровадження ефективних механізмів взаємодії силових відомств України та країн-партнерів у процесі їх реформування. До складу Багатонаціонального об'єднаного координаційного комітету з питань військового співробітництва та оборонного планування увійшли представники України, Сполучених Штатів, Великобританії, Канади та Литви. Наразі ведеться робота в 13 підкомітетах за найбільш важливими напрямами реформування та розвитку складових сил оборони¹¹.

В рамках роботи Багатонаціонального об'єднаного координаційного комітету здійснюється, в тому числі, координація заходів роботи Об'єднаної багатонаціональної тренувальної групи – Україна.

Багатонаціональну тренувальну групу - Україна (англ. – Joint Multinational Training Group-Ukraine) українська сторона розглядає як найефективнішу форму практичної допомоги Збройним силам України.

¹⁰ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

¹¹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran14#n14>.

Діяльність групи полягає в підготовці підрозділів Збройні сили України відповідно до стандартів та принципів НАТО. Поетапне навчання здійснюється на ротаційній основі за безпосередньою участю підрозділів та інструкторів від збройних сил країн-партнерів у Міжнародному центрі миротворчості та безпеки в Яворові ¹².

Також, важливу роль відіграють домовленості Міністерства оборони України з країнами-партнерами фіксуються в щорічних двосторонніх програмах та планах співробітництва, які також передбачають отримання матеріально-технічної, курсової та консультативно-дорадчої допомоги.

Розділ 4: Участь громадськості у проведенні реформи.

Громадянське суспільство в Україні відіграє надзвичайно активну роль у розвитку та діяльності збройних сил. Військова агресія вплинула на життя мільйонів людей. Однак, вистоявши перед ворогом, народ України став головним учасником розбудови армії, що є неодмінним фактором її успіху. Важливу роль в даному аспекті відіграє цивільний контроль.

Цивільний контроль над збройними силами й оборонним сектором – неодмінна ознака демократичної країни. Він гарантує, що армія виконує волю громадянського суспільства та є відкритою та зрозумілою структурою, яка слугує винятково інтересам народу. Запровадження сучасних концепцій цивільного контролю в Збройних силах України є особливо важливою частиною реформи.

Впровадження демократичного цивільного контролю передбачає посилений парламентський контроль, запровадження цивільного керівництва Міністерством оборони, підвищення ролі та кількості цивільних держслужбовців та працівників у Міноборони, а також залучення громадськості до роботи силових органів.

Сьогодні громадський контроль в Україні є надзвичайно сильним, зокрема завдяки діяльності волонтерів, громадських та неурядових організацій, громадських діячів, активістів та ЗМІ. Проте всі форми цивільного контролю потребують розвитку, а громадськість та військовослужбовці мають бути обізнані про його існування та значення.

Ще одним важливим аспектом у цьому питанні є волонтерство. Феномен українського волонтерства вже набув світової ваги. Десятки тисяч людей своєю працею та пожертвуванням надали велику підтримку збройним силам, що зіграло ключову роль у збереженні країни. Участь волонтерів у розвитку та реформуванні Збройних сил також була і залишається визначальною, оскільки вони перші очолили процес перетворень.

¹² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.

У листопаді 2014 року близько 10 представників волонтерського середовища за підтримки Президента України та Міністра оборони України були залучені до реформування Збройних сил та утворили рух, відомий як «Волонтерський десант». Їхнім завданням було підсилення й оптимізація роботи Міноборони, його структурних підрозділів та деяких служб. За участі «Волонтерського десанту» в Міноборони стартували реформи у сфері логістики та забезпечення, було розпочато перехід на електронну систему закупівель, переглянуто підходи до харчування та медичної допомоги у військах Збройних сил України.

Волонтери досі беруть активну участь у роботі Міноборони та розвитку Збройних сил України як в якості індивідуальних активістів чи представників волонтерських організацій, так і через окремий колективний орган – Раду волонтерів Міністерства оборони України. Роль волонтерів у цивільному контролі над Збройними силами України та впровадженні роль залишається вкрай важливою ¹³.

¹³ Асоціація народних волонтерів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://anv.org.ua/asotsiatsiya/>.

Висновки

Ключове завдання подальшої реалізації реформи системи національної безпеки і оборони полягає у розвитку безпекового і оборонного потенціалу держави.

Вперше в історії незалежної України здійснено комплексний огляд сектору безпеки і оборони, на основі якого розроблено систему стратегічних документів безпекового і оборонного планування, серед яких Стратегія національної безпеки України, Воєнна доктрина України, Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України.

Стратегічний оборонний бюлетень України розвиває і конкретизує положення Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України та Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України і є завершальним документом у циклі оборонного планування, визначає конкретні заходи щодо реформування Збройних сил України та інших сил оборони.

Проведення реформи національної безпеки і оборони України в умовах зовнішньої агресії знайшло активну підтримку серед урядів багатьох країн і міжнародних організацій у всьому світі, зокрема в Сполучених Штатах Америки, Великобританії, Канади та Литви. Пріоритетним завданням для України є досягнення повної сумісності сектору безпеки й оборони з відповідними структурами держав-членів НАТО. Як наслідок, підрозділи Збройних сил України здійснюють військову підготовку відповідно до стандартів та принципів НАТО, що дасть змогу створити якісно нову армію.

Важливу роль у здійсненні реформи відіграє громадський контроль, який виявляється у цивільному контролі та в діяльності волонтерів, що є неодмінною ознакою демократичного устрою країни.

Та варто зазначити, що втілити реформу у життя можливо лише за умови успішного економічного розвитку, а для цього потрібно суттєво збільшити ефективність державного апарату, забезпечити тотальну боротьбу з корупцією, створити сприятливі умови для національного виробника та іноземних інвесторів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (зі змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran14#n14>.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 24.09.2015 №555/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14.03.2016 №92/2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 06.06.2016 №240/2016. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>.
6. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». – К.: НІСД, 2014. – С. 26-27.
7. Медвідь Ф.М., Чорна М.Ф. Безпекова політика України в умовах зовнішньої агресії: нормативно-правове забезпечення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_79_80/medvid bezpekova.pdf
8. Асоціація народних волонтерів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://anv.org.ua/asotsiatsiya/>.
9. The reforms GUIDE. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reformsguide.org.ua/ua/>.

ДОДАТОК 1

за даними інформаційного порталу The reforms GUIDE
(<http://reformsguide.org.ua/ua/>)

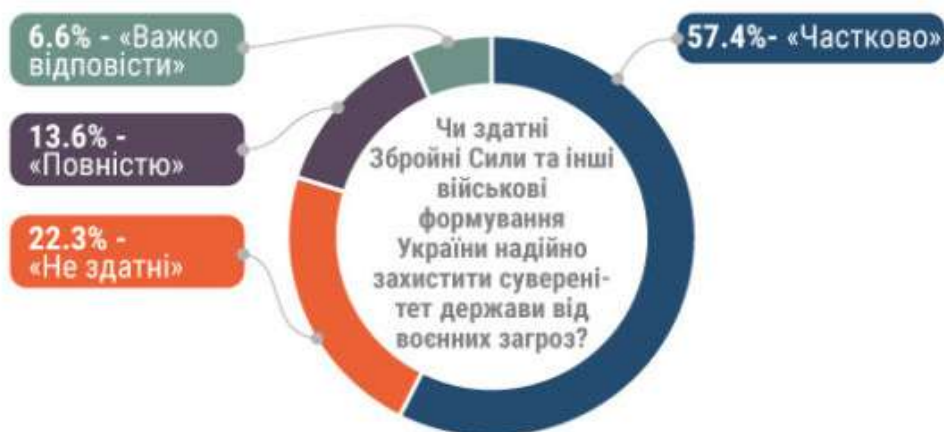
МАСШТАБНІСТЬ РЕФОРМИ

ЧАСОВІ МЕЖИ

НАЯВНІ ПРОБЛЕМИ

Дослідження проведено соціологічною службою Центру Разумкова з 6 по 12 листопада 2015 року.
Було опитано 2008 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей.

ДОДАТОК 2
за даними інформаційного порталу The reforms GUIDE
(<http://reformsguide.org.ua/ua/>)

МЕТА РЕФОРМИ

БУЛО

Неспроможність держави захистити зовнішні кордони призвела до окупації Криму та частини Донбасу

Позаблоковий статус України, пост-радянські стандарти служби

Слабка армія, що складається переважно з призовників

Пересічна громадськість не залучена до системи внутрішньої безпеки

Відсутність системи переозброєння сил оборони держави, неефективне «ручне» управління оборонною промисловістю

Відсутність єдиної державної інформаційної політики

БУДЕ

Захищена територіальна цілісність держави

Приєднання України до військово-політичного союзу, запровадження стандартів НАТО

Професійна контрактна армія, підвищення рівню грошового забезпечення, впровадження «мотиваційного пакету» для вояків ЗСУ майбутнього

Створення Військ територіальної оборони (проект Закону зареєстрований в червні 2015 р.)

Побудова потужної і прозорої системи переозброєння сил оборони держави за участю парламентського та демократичного громадського нагляду, відмова від «ручного» управління оборонною промисловістю, перехід на законодавче регулювання та наділення відповідними повноваженнями Уряду з паралельним утворенням Громадської ради при урядовому органі

Державна інформполітика, що зможе протидіяти інформаційній війні з боку Російської Федерації